

Olli Mäenpää

19.5.2026

Perustuslakivaliokunnalle

**Hallituksen esitys laeiksi ydinenergiain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta
(HE 72/2026 vp)**

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi ydinenergiain 4 §:ään sisältyvä ydinräjäh-
teiden maahantuonnin, valmistamisen ja räjäyttämisen kieltä koskeva säännös.
Ydinräjähderikoksesta säädettäisiin edelleen rikoslain 34 luvun 6 §:ssä. Kyseiseen
pykälään ehdotetaan lisättäväksi 4 momentti, jossa säädettäisiin rajoituksista
ydinräjähderikoksen tunnusmerkistöön.

Säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lait voidaan käsitellä tavallisessa säätämis-
järjestyksessä. Hallitus katsoo kuitenkin, että esityksestä olisi suotavaa pyytää pe-
rustuslakivaliokunnan lausunto, koska ehdotettuihin lainsäädännön muutoksiin
liittyy ylimpien valtioelinten välisiä suhteita ja eduskunnan tiedonsaantioikeutta
kansallisessa päätöksenteossa koskevia uudenlaisia kysymyksiä. Lausunto olisi
suotava myös siitä, onko rikoslain 34 luvun 6 §:ään lisättäväksi ehdotettu 4 mo-
mentti riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen perustuslain 8 §:ssä säädetty rikos-
oikeudellinen laillisuusperiaate huomioon ottaen.

Suomen täysivaltaisuus

Täysivaltaisuuden perusteet

Esitystä on aiheellista arvioida perustuslain 1 §:ssä tarkoitetun Suomen täysivaltai-
suuden ja osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön määrittelevän sääntelyn
kannalta. Perustuslain 1 §:n 1 momentin mukaan Suomi on täysivaltainen tasa-
valta. Perustuslain 1 §:n 3 momentin mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yh-
teistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittä-
miseksi. Suomi on Euroopan unionin jäsen.

Valtiosääntöoikeudellisen arvion kannalta keskeisiä ratkaisuja ovat Suomen jäse-
nyys Natossa, mukaan lukien Nato SOFA sekä Yhdysvaltojen kanssa tehty puolus-
tusyhteistyösopimus, jotka ovat olleet perustuslakivaliokunnan arvioitavana (eri-
tyisesti PeVL 80/2022 vp). Valiokunta on jo niiden käsittelyn yhteydessä arvioinut
laaja-alaisesti Nato-jäsenyyden ja DCA-sopimuksen vaikutuksista Suomen täysival-
taisuuteen.

Hallituksen esityksen arvioinnissa on kuitenkin lisäksi otettava huomioon, että
Suomi liittyi näihin järjestelyihin ydinenergiain 4 §:ään sisältyvän ydinaseita kos-

kevan kiellon ollessa voimassa. Perustuslakivaliokunta ei siksi niitä koskevia lakiehdotuksia käsitellessään erikseen arvioinut täysivaltaisuuteen liittyviä kysymyksiä, jotka liittyvät ydinaseiden maahantuonnin ja muun käsittelyn mahdollisuuteen.

Tältä kannalta voidaan pitää lähtökohtana perustuslakivaliokunnan täysivaltaisuuden kannalta olennaisena näkökohtana pitämää näkökohtaa, jonka mukaan Natoon liittyessään Suomelle jää edelleen oma kansallinen päätösvalta ratkaista erityisesti kysymys siitä, mihin toimenpiteisiin Suomi ryhtyy yhteisen puolustuksen aktivoinnin osalta 5 artiklan tilanteessa. Suomi voi täysivaltaisuutensa puitteissa ja kansainväliset velvoitteensa huomioon ottaen päätyä kansallisessa kannassaan sekä Naton että puolustusyhteistyön osalta siihen, että ydinräjähteiden tuominen Suomeen taikka niiden kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa on sallittua ja muuttaa lainsäädäntöään sen mukaisesti. Ehdotettu sääntely mukautuu tähän peruslähtökohtaan.

Puolustusyhteistyösopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan kaikessa sopimuksen mukaisessa toiminnassa, myös varastoitaessa tietynlaisia aseita Suomen alueelle, kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita. Lisäksi sopimuksen keskeisiin artikloihin (3, 4 ja 11 artikla) on kirjattu velvoite molempien osapuolten näkemysten kuulemisesta ja niiden huomioonottamisesta. Sopimuksen mukainen konsultaatiomenettely turvaisi esityksen perusteluissa (HE s. 59) esitetyn arvion mukaan ydinenergiain 4 §:n kumoamisesta huolimatta riittävällä tavalla Suomen suvereniteetin mahdollistaessaan edelleen Suomen oman kannanmuodostuksen ja päätöksenteon koskien ydinräjähteitä. Ydinenergiain 4 §:ään sisältyvän kiellon kumoaminen ei siten vaikuttaisi Suomen täysivaltaisuuteen.

Sopimusta koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta kiinnitti näiltä osin huomiota tarpeeseen tulkita ja soveltaa sopimusmääräyksiä ja niiden toimeenpanemiseksi annettuja säännöksiä Suomen perustuslakia kunnioittaen sekä perus- ja ihmisoikeusmyönteisen laintulkinnan periaatetta noudattaen (PeVL 28/2024 vp, kappale 20). Ehdotetun sääntelyn ei nämä lähtökohdat huomioon ottaen voida katsoa muodostuvan ongelmalliseksi Suomen täysivaltaisuuden kannalta.

Päätöksentekomenettely

Kukin jäsenvaltio käsittelee oman valtiosääntönsä mukaan sen, miten ja missä järjestyksessä ne tekevät päätökset, joita on käsitelty tai käsitellään Naton tasolla (ks. myös PeVL 80/2022 vp, kappale 41). Perustuslain kannalta on keskeistä se, missä menettelyssä ydinräjähteen tuomisesta Suomeen tai sen kuljettamisesta, toimittamisesta tai hallussapidosta Suomessa päätettäisiin. Tässä suhteessa eduskunnan ja valtion ylimpien toimielinten välisen toimivallanjaon perusteet määräytyisivät voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Tähän päätöksentekomenettelyyn ei ehdoteta muutoksia. Esityksen perusteluissa (erityisesti jakso 7.2) tehdään tältä kannalta yksityiskohtaisesti selkoa sen suhteesta perustuslaissa säädettyyn päätöksentekojärjestelmään, erityisesti perustuslain 93 §:n 1 momenttiin.

Poikkeus ydinräjähdერიoksen soveltamisalaan

Ehdotettu rikoslain 34 luvun 6 §:n uusi 4 momentti määritteli rajatun poikkeuksen ydinräjähdერიokosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalaan. Ehdotettu poikkeus kohdistuisi rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momentin säännökseen, jonka mukaan ydinräjähteen tuominen Suomeen sekä sen kuljettaminen, toimittaminen ja hallussapito Suomessa ovat rikosoikeudellisesti rangaistavia. Pääsääntöä 1 momentissa ei poikkeussäännöksen mukaan sovellettaisi tekoon, joka perustuu joko Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen taikka puolustusyhteistyöhön. Lisäksi edellytettäisiin, että kunkin kohdan mukainen toiminta tapahtuu sitä koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti. Muissa kuin 4 momentissa ehdotetun rajoitussäännöksen tarkoittamissa tilanteissa tällainen toiminta olisi edelleen rikosoikeudellisesti rangaistavaa ydinräjähdერიoksena.

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa (esim. PeVL 11/2026 vp, kapale 5). Ehdotetun rajoitussäännöksen voidaan katsoa täyttävän rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämät vähimmäisvaatimukset. Ehdotetun poikkeussäännöksen ei myöskään voida arvioida muodostuvan ongelmalliseksi Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden kannalta.

Oikeus elämään ja terveelliseen ympäristöön

Ydinräjähteiden tuominen Suomeen sekä niiden kuljettaminen tai hallussapito Suomessa lisäisi riskiä siitä, että radioaktiivinen aine leviää ympäristöön ja aiheuttaa terveydelle vaarallisen säteilytilanteen. Tällaisen vaaran aiheutuminen voi vaarantaa perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvatun oikeuden elämään ja perustuslain 20 §:n 2 momentissa turvatun oikeuden terveelliseen ympäristöön.

Esityksen perusteluissa esitetyn arvion mukaan korkeat turvallisuusjärjestelyt ja kriminalisointi huomioon ottaen ehdotus ei kuitenkaan olennaisesti kasvattaisi ydin- ja säteilyturvallisuusriskiä. Ehdotuksella ei myöskään arvioida olevan olennaista vaikutusta säteilyturvallisuuteen. Ehdotetun sääntelyn ei nämä arviot huomioon ottaen voida katsoa muodostuvan valtiosääntöoikeudelliselta kannalta ongelmalliseksi rajoitukseksi oikeutta elämään ja terveelliseen ympäristöön turvaaviin perusoikeuksiin.